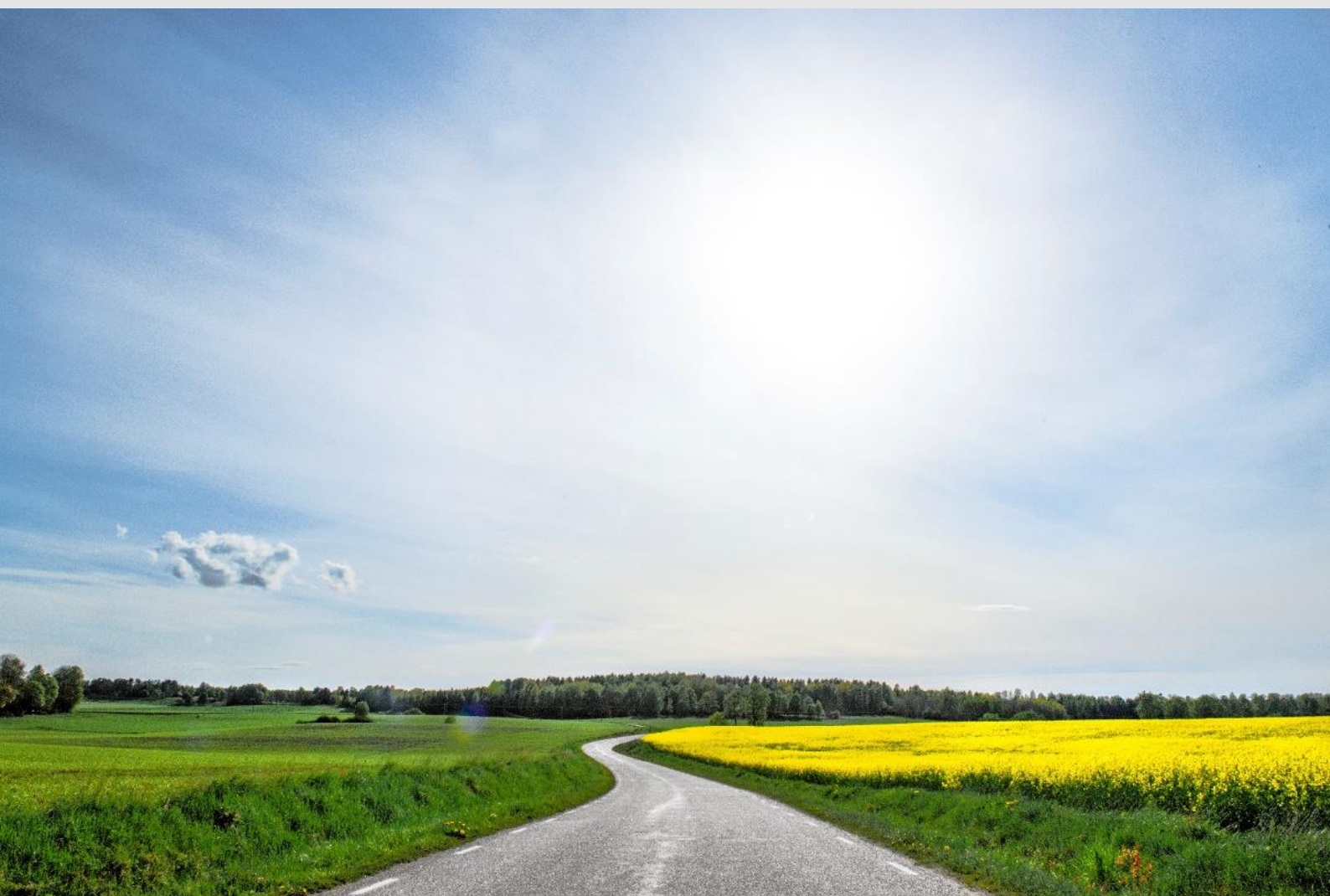

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Det svenska arbetet inom CBRNE/farliga ämnen

Årsrapport 2019

Det svenska arbetet inom CBRNE/farliga ämnen, Årsrapport 2019

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Enhet: Enheten för geodata och samhällets robusthet

Foto omslag: Pavel Koubek

Publ nr: MSB1535 – april 2020
ISBN: 978-91-7927-030-8

Förord

CBRNE-området är brett, förmågan måste vara hög samt att inriktning och prioritering måste vara tydlig. Området omfattar aktörer från lokal, regional och central nivå, liksom frivilligorganisationer och privata aktörer. Vår aktörsgemensamma förmåga är under kontinuerlig utveckling samt är en utmaning att inrikta och samordna., speciellt då det täcker ett område som innefattar verksamhet inom skadliga kemikalier, spridning av allvarliga smittämnen, radioaktiva ämnen, nukleära ämnen och explosiva ämnen.

I Sverige finns en stor kunskap- och kompetens inom området och det bedrivs ett omfattande samarbete och samverkan mellan aktörerna. Därmed är arbetet omfattande både hos respektive aktör, nationellt och internationellt.

Vår aktörsgemensamma CBRNE-strategi riktar sig till alla aktörer inom området och beskriver viktiga utvecklingsområden och processer för hur vi gemensamt ska arbeta. Strategin anger fyra mål för det svenska aktörsgemensamma CBRNE-arbetet. Målen är 1) Samverkan och samordning, 2) Hot och risker, 3) Skapa förmåga och 4) Styrinstrument. Målen syftar till att skapa sammanhållande processer för det svenska CBRNE-arbetet i syfte att ge oss arbetssätt som kan användas för att möta alla typer av frågor som kopplar till CBRNE-arbetet nationellt och internationellt när det gäller krisberedskap och civilt försvar, skydd mot olyckor och brottsförebyggande arbete.

Med denna rapport vill vi bidra till att uppnå ett av delmålen i strategin som handlar om att det ska finnas möjlighet för aktörer på alla nivåer att ha en överblick över hur det svenska arbetet inom CBRNE utvecklas. Rapporten har inte som ambition att vara heltäckande utan sammanfattar det som aktörerna själva har rapporterat in till oss.

Åsa Kyrk Gere

Chef enheten för geodata och samhällets robusthet,
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Innehåll

1	SAMMANFATTNING.....	5
2	INLEDNING	6
2.1	Årsrapporten	6
3	ARBETE INOM DEN AKTÖRSGEMENSAMMA CBRNE-STRATEGIN	7
3.1	Aktörsgemensam arbetsgrupp.....	7
3.2	Aktörsgemensamma möten	7
3.3	Prioriterade områden	9
3.4	Samverkan nationellt och internationellt.....	12
3.5	Sammanställning av projekt inom CBRNE-området finansierade av anslag 2:4	15
4	INFORMATION FRÅN AKTÖRERNAS CBRNE-ARBETE.....	16
4.1	Lagstiftning som är ny eller reviderad	16
4.2	Pågående regeringsuppdrag	16
4.3	Pågående projekt eller utvecklingsarbeten	18
4.4	Pågående projekt eller arbete kopplat till uppbyggnaden av totalförsvaret	24
4.5	Så här används CBRNE-strategin	25
4.6	Aktiviteter som aktörerna lyfter fram	28

1 Sammanfattning

Denna rapport utgör en överblick av hur det svenska CBRNE-arbetet utvecklades under 2019. I rapporten sammanfattas information från ett flertal aktörer om vilka aktiviteter som genomförts. Arbetet inom CBRNE-området har precis som under föregående år varit intensivt och omfattande där ett stort antal aktiviteter har genomförts. Det är viktigt att poängtera att rapporten enbart belyser en del av arbetet som pågått uti landet under det gångna året, den verksamhet som vi känner till och på de svar aktörerna lämnat i enkätfrågorna.

En viktig mötesplats för att diskutera CBRNE-frågor är de aktörsgemensamma CBRNE-mötena som hålls två gånger per år, vars mål är att aktörer från alla nivåer ska kunna dela och sprida viktig information som kan påverka det dagliga arbetet. Årets möten har som tidigare år var mycket välbesökta med över 200 deltagare från en rad olika aktörer, alltifrån regeringskansliet, flertalet myndigheter, länsstyrelser, kommuner, regioner och privata aktörer. Responsen från deltagarna har varit mycket positiv och de ser också mötena som bra tillfällen att träffas, utbyta erfarenheter och bilda nätverk för det fortsatta arbetet.

MSB har även tillsammans med Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut anordnat CBRNE-dagarna som hålls varje år, en mötesplats för informationsdelning och samverkan. En tvådagarssträff med cirka 200 deltagare, som gick av stapeln i Umeå under hösten.

För att lättare kunna inrikta, planera, genomföra och följa upp det svenska arbetet inom CBRNE har den aktörsgemensamma CBRNE-strategin¹ tagits fram. Syftet med strategin är att skapa en gemensam grund och en inriktning för det svenska CBRNE-arbetet och att ge möjligheter till att systematiskt kunna identifiera behov av förbättringar för samverkan och gemensam planering. Ett område som har identifierats och som framöver kommer att få inverkan på strategin är CBRNE-arbetet kopplat till civilt försvar och totalförsvar, men det finns också andra delar som kan behöva revideras. MSB kommer därför att under 2020 att ta fram en förstudie som både ska belysa hur arbetet med de nio prioriterade områdena har fortskridit de senaste fem åren, presentera förslag på eventuell revidering av strategin, om nya och/eller fler prioriterade områden ska tas fram samt belysa vad status är gällande de fyra målen i strategin.

Sammantaget bedömer MSB att arbetet inom CBRNE under året har resulterat i en ökad kunskap och samsyn inom området bland berörda aktörer som lett till en ökad effekt av vidtagna åtgärder.

---

¹ Aktörsgemensam CBRNE-strategi, Publ nr: MSB1114 – november 2017, ISBN: 978-91-7383-758-3

2 Inledning

Den aktörsgemensamma CBRNE-strategin riktar sig till alla svenska aktörer som är verksamma inom eller är berörda av CBRNE² (kommuner, länsstyrelser, landsting och regioner, myndigheter, regeringskansliet, frivilligorganisationer, intresseorganisationer och privata aktörer). Syftet med strategin är att skapa en gemensam grund och inriktning för det svenska CBRNE-arbetet där alla aktörer har ett gemensamt ansvar att finna sina roller och börja verka för att de beskrivna målen ska bli verklighet. För att underlätta genomförandet innehåller strategin även vägledningar för hur aktörer tillsammans med andra kan arbeta för att nå målen. På MSB:s hemsida www.msb.se/cbrne finns att läsa om den *Strategiska inriktningen för det nationella arbetet inom CBRNE*, en länk till den aktörsgemensamma CBRNE-strategin samt powerpointpresentationer som beskriver CBRNE-strategin och de prioriterade områdena. Dessa kan användas och anpassas efter aktörernas egna önskemål på lokal, regional eller nationell nivå. Där finns också en film som berättar om strategins mål, prioriterade områden och hur arbetet med strategin bedrivs hos flera aktörer.

2.1 Årsrapporten

Årsrapporten 2019 syftar till att sammanfatta arbetet som skett inom strategins område och delge information som kan vara till nytta för olika aktörer i det dagliga arbetet. Den ger också möjlighet för alla att bidra med information om pågående arbeten inom området.

---

² CBRNE är den internationella förkortningen för Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and Explosive och används vid beskrivning av verksamhet inom området skadliga kemikalier, allvarliga smittämnen, radioaktiva ämnen, nukleära ämnen och explosiva ämnen.

3 Arbete inom den aktörsgemensamma CBRNE-strategin

3.1 Aktörsgemensam arbetsgrupp

Som stöd till MSB och för arbetet med förvaltningen av CBRNE-strategin och annat arbete inom strategins område finns en aktörsgemensam arbetsgrupp som består av representanter från både lokal, regional och nationell nivå.

Under det gångna året har gruppen haft två möten under ledning av MSB och avdelningen för krisberedskap och civilt försvar.

Några exempel på områden som har presenterats och diskuterats under dessa möten är; CBRNE inom Storstockholms brandförsvaret, EUs åtgärdsplan för säkerhet inom CBRNE, civilt försvar kopplat till eget CBRNE-arbete, TFÖ 2020, olika 2:4-projekt, kompetenshöjning gällande totalförsvaret, skyddsmask 90, civilt försvar kopplat till CBRNE-strategin och innehåll på aktörsgemensamma CBRNE-möten.

Gruppen har representerats av följande aktörer:

- Folkhälsomyndigheten
- Försvarsmakten (SkyddC)
- Katastrofmedicinskt Centrum, KMC Linköping
- Kommun, miljöförvaltning
- Kommun, räddningstjänst (vakant)
- Kommun, säkerhetsstrateg
- Livsmedelsverket
- Länsstyrelsen, Västra Götaland
- MSB, CBRNE-samordningen
- Polisen
- Region Västernorrland
- Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

3.2 Aktörsgemensamma möten

En viktig mötesplats för att diskutera CBRNE-frågor är de aktörsgemensamma CBRNE-mötena som hålls två gånger per år. Mötena fungerar som motorn i arbetet med att förvalta CBRNE-strategin och ger möjlighet till

informationsutbyte och diskussion kring aktuella CBRNE-frågor. De fungerar även som en länk mellan arbeten i olika samverkansfora och mellan olika nivåer.

Den 22–23 januari hölls det första mötet på Näringslivets hus i Stockholm. På programmet fanns:

- CBRNE-strategin, info om pågående arbete
- Planeringsmodell för civilt försvar
- Utveckling av CBRN-funktionen i Försvarsmakten
- Miljöeffekter av dumpade kemiska stridsmedel
- Reviderad åtgärdskalender
- Info från olika 2:4-projekt
- EU Action Plan CBRN-Security – information om pågående arbete i EU
- Transportskydd
- Retorik och kommunikation
- Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) och Sveriges strategiska arbete på området
- Kemiska stridsmedel och medicinskt skydd
- TREFF – ”internationella CBRNE-dagarna”

Det andra mötet genomfördes den 5 september även det på Näringslivets hus i Stockholm. Här presenterades:

- MSB:s arbete med att identifiera riksintressen för totalförsvarets civila delar.
- Det myndighetsgemensamma projektet att ta fram en ny inriktning för radiologiska och nukleära olyckor.
- Information kring den nationella risk- och förmågebedömningen (NRFB) som tas fram av MSB vartannat år på uppdrag av regeringen.
- MSB presenterade temadagar och utbildningar inom RN-området.
- MSB presenterade ett projekt kring sammanställning och uppföljning av 2:4-projekt inom CBRNE-området från år 2014-2019.
- Presentation av nya åtgärdskalendern.
- Frivilliga försvarsorganisationer presenterade sin organisation och vad de kan bistå med.
- Presentation av NESAs – nationella expertrådet för sanering av radioaktiva ämnen.
- CBRNE-centret presenterade pågående projekt, exempelvis olika utbildningar för First Responders i CBRNE, både inom Sverige och EU.

- Strålsäkerhetsmyndigheten presenterade en del av sin risk- och sårbarhetsanalys och hur de jobbar med beredskapsplanering.
- Korta nyheter kring oljeskadeskydd.
- Presentation av filmen ”Nationens beredskap RN”.
- Program och presentationer finns på MSB:s hemsida, www.msb.se/cbrne.

3.3 Prioriterade områden

Den aktörsgemensamma CBRNE-strategin³ beskriver 9 prioriterade områden. Inom dessa prioriterade områden har 7 behovsanalyser genomförts i samverkan med aktörer från myndigheter, kommuner och regioner. Under 2019 har två behovsanalyser genomförts/slutförts inom områdena:

Bedömning av skyddsnivå: Genomfördes aktörsgemensamt i samarbete med Ambulanssjukvården Östergötland, Folkhälsomyndigheten, Försvarmakten, MSB, Polismyndigheten, Räddningstjänsten Östergötland, Socialstyrelsen, samt totalförsvarets forskningsinstitut. De åtgärdsförslag som togs fram och fick högst prioritet för att öka den gemensamma förmågan i detta område var: *Riktlinjer* – Skapa en grupp för att ta fram nationella riktlinjer för skyddsutrustning och bedömning av skyddsnivå, *Utbildning* – ta fram lättillgängligt kunskapsmaterial för alla som arbetar med CBRNE, ta fram och genomför sektorsövergripande utbildningar för CBRNE-operativa aktörer kopplat till risker/bedömning av händelse och val av utrustning, en aktör har samordningsansvar för att ta fram och genomföra sektorsövergripande utbildningar. *Kartläggning/inventering* av befintlig utrustning i Sverige.

Krav på operativ CBRNE-förmåga: Genomfördes aktörsgemensamt i samarbete med Försvarmakten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, MSB, Polisen, Räddningstjänsten Göteborg, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), samt Tullverket. Ett önskat läge för operativ CBRNE-förmåga diskuterades, och för att nå det önskade läget så togs förslag på åtgärder fram. De åtgärdsförslag som prioriterades högst var: Nationell grundutbildning i CBRNE- en utbildning för personal på olika nivåer, Nationell instruktörsutbildning i CBRNE för First Responders – ger en likartad utbildningsnivå i hela landet, Nationellt likartad utbildning för First Responders – ger en likartad hantering vid CBRNE-händelser i hela landet, Myndighetsgemensam informationsdelning – skapa säkra system för att kunna dela information mellan myndigheter.

Mer om övriga behovsanalyser går att läsa om i förra årets årsrapport – Årsrapport för det svenska arbetet inom CBRN/farliga ämnen, 2018. Den hittar ni på www.msb.se/cbrne

Nedan följer exempel på vad myndigheter har rapporterat in att de jobbat med inom respektive prioriterat område under 2019:

³ Aktörsgemensam CBRNE-strategi, Publ nr: MSB1114 – november 2017, ISBN: 978-91-7383-758-3, Bilaga 1 – Prioriterade områden framtagna 2015

3.3.1 Katastrofmedicin

Socialstyrelsen arbetar dagligen med området samt ger stöd till regionerna.

Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram en rapport SSM2019-28:

Avståndsberäkningar kring svenska kärnkraftverk – Underlag till hälso- och sjukvården vid planering av beredskapen för kärnkraftsolyckor i Sverige.

3.3.2 Bedömning av skyddsnivå

Folkhälsomyndigheten deltog i behovsanalysen som leddes av MSB.

Totalförsvarets forskningsinstitut har byggt upp sin kunskap inom följande områden: *Bedömning av skyddsnivå, Samverkan, Krav på operativ förmåga, Analys av mikroorganismer* samt *Det kända okända* för att stärka förståelsen och förmågan inom områdena.

3.3.3 Samverkan

Folkhälsomyndigheten försöker öka förmågan att hantera hälsohot genom en ökad samverkan mellan brottsbekämpande myndigheter och aktörer inom folkhälsa. Den 2:4-finansierade kursen i hantering av biorisker vid en B-händelse samlade många sektorer och syftade delvis till att öka kunskapen om respektive sektors ansvar vid en händelse.

Jordbruksverket arbetar med de projekt och de uppdrag som har beskrivs i avsnittet 4.3.2.

Livsmedelsverket samverkar inom B-området bland annat med *Samverkansgruppen för utredning och bevakning av utbrott (SUBU)*, *Zoonossamverkansgruppen*, *Forum för Beredskapsdiagnostik (FBD)* och *Resurslaboratorium för beredskapsdiagnostik (RUB)*.

Denna samverkan är både operativ (tex SUBU och Zoonossamverkansgruppen) och förberedande (FBD och RUB). Myndigheten arbetar även tillsammans med kommunernas miljö- och hälsokontor, vattenproducenter och regionala smittskyddsenheter i utbrottsutredningar eller när det finns annan anledning att undersöka mat och vatten för förekomst av smittämnen. Utöver detta sker samverkan i de projekt som beskrivs i avsnittet 4.3.4.

Länsstyrelsen Halland har arbetet med samverkan främst hanterats genom utbildningen Samverkan vid CBRNE-händelser.

Länsstyrelsen Jönköping har bedrivit samverkan med berörda aktörer gällande de nya beredskapszonerna. Länsstyrelsen arrangerade även ett samverkansmöte i Halland med presumtiva räddningsledare.

Länsstyrelsen Norrbotten har genomfört regelbundna möten inom Regional samordningsfunktion farliga ämnen, där de bland annat har haft tema SEVESO vid ett möte.

Länsstyrelsen Stockholm har satsat extra på samverkan och utökat antalet medverkade i regional samordningsfunktion CBRNE. Gruppen är ett verktyg att nå mål 1 och delmål 1 i den nationella strategin.

Länsstyrelsen Uppsala arbetar med området genom länets nätverk inom området LSO (Lagen om skydd mot olyckor).

Länsstyrelsen Västernorrland jobbar med samverkan genom deras regionala RSF.

Länsstyrelsen Västmanland deltog som utvärderare under övning Havsörn, där ett av övningens utpekade områden var samverkan under störda förhållanden och nukleära samt radiologiska nödsituationer. Erfarenheter från övning Havsörn omhändertas bland annat i egen krisberedskapsorganisation under 2020.

Länsstyrelsen Östergötland har arbetat med samverkan och ledning vid skadeplats samt gjort en revidering av krishanteringsplanen för länsstyrelsens krishanteringsorganisation. De har även genomfört en översyn av länets gemensamma arbetsgrupp för CBRNE. Syftet med översynen är att länets RSF i början av 2020 ska ta beslut om arbetsgruppens fortsatta verksamhet.

3.3.4 Krav på operativ CBRNE-förmåga

Folkhälsomyndigheten samverkar med Polismyndigheten avseende säkerställande av forensiska analyser i samband med B-händelse.

Länsstyrelsen Stockholm har ökat sin förmåga genom att utbilda viss personal inom strålskydd och har även utbildat en person till att bli saneringsledare. De har ökat hela myndighetens förmåga genom en stor kärnkraftsövning som genomfördes under 36 timmar i november 2019.

Länsstyrelsen Uppsala arbetar med området genom länets nätverk för utbildning och övning.

Länsstyrelsen Västmanland uppdaterade sin epizootiplan under 2019/2020. Länsveterinärernas operativa förmåga stärktes genom exempelvis studiebesök utomlands i drabbade områden.

Polismyndigheten har arbetat med området genom EU-projektet *Nationell samverkan vid en CBRN-händelse*. Sedan är även projektet *Översyn av Polismyndighetens CBRNE-förmåga* starkt kopplat till en förbättring av den operativa förmågan.

3.3.5 Det kända okända

Strålsäkerhetsmyndigheten genomförde ett projekt *Strålskyddskonsekvenser av kärnvapenexplosioner* för att utveckla myndighetens förmåga att beräkna strålskyddskonsekvenser av kärnvapeninsatser på svenskt territorium eller i Sveriges närområde. Projektet omfattar inte strålskyddsåtgärder för civil totalförsvarspersonal.

3.3.6 Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) och utomhusalarmering

Länsstyrelsen Uppsala arbetade med området genom myndighetens förvaltning utifrån lagkrav samt deltagande på nationella möten om VMA.

Länsstyrelsen Västmanland meddelar att VMA har använts skarpt i länet, vilket lett till att brister i systemet har identifierats.

3.3.7 Analys av mikroorganismer

Livsmedelsverket utför analys av mikroorganismer i olika sammanhang, som exempelvis utbrottsutredningar och olika typer av kartläggningar. De flesta mikrobiologiska analyserna i vatten och mat görs på kommunala och privata laboratorier. Livsmedelsverket har därför en roll när det gäller att upprätthålla ovanliga eller arbetskrävande analyser som de andra nationella laboratorierna ofta inte utför. Myndigheten kan för vissa smittämnen ta emot mikroorganismer som har isolerats från livsmedel av ett privat laboratorium för att se till att dessa typas och kan sedan jämföras med prover från insjuknade personer i utbrottsutredningar. Förmågan till typning med sekvensering, som är en viktig del i en utbrottsutredning, håller också på att byggas upp vid Livsmedelsverket.

Folkhälsomyndigheten deltog tidigare i den behovsanalys (vars fokus i huvudsak var vattenburen smitta) som leddes av Livsmedelsverket, samt är involverad i ett par av de åtgärder som identifierades under behovsanalysen.

3.3.8 Gränskontroll av farliga ämnen

Livsmedelsverket tar livsmedelsprover i gränskontrollstationer som en del i deras ordinarie verksamhet, vilka sedan analyseras för B och C enligt kontrollplan eller på förekommen anledning, till exempel larm i RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed, som är ett EU-gemensamt system).

Tullverket har deltagit i MSB:s behovsanalysprocess, internt sett över rutiner, gjort en genomlysning av verksamheten samt tagit fram brister och åtgärder.

Folkhälsomyndigheten deltar i Joint Action Healthy Gateways med syftet att förbättra förmågan att hantera hälsohot vid gränspassager. Inom projektet engagerar myndigheten till viss del svenska aktörer, som exempelvis Smittskyddsläkarna, kommuner och Tullverket.

3.3.9 Experter och nyckelfunktioner

Livsmedelsverket har tillsatt en verksgemensam grupp för att öka förmågan av hantering av en kärnteknisk olycka ur ett livsmedels- och dricksvattenperspektiv.

Folkhälsomyndigheten deltar i den behovsanalys som leds av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

3.4 Samverkan nationellt och internationellt

3.4.1 Samverkansområdet farliga ämnen, SOFÄ

SOFÄ är ett forum för samverkan mellan centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och regioner i syfte att förstärka förmågan att förebygga och hantera

stora olyckor, fredstida krissituationer och höjd beredskap inom CBRNE-området/farliga ämnen.

MSB ansvarar för ordförande- och samordningsfunktionen för SOFÄ.

Under året har två heldagsmöten, ett förberedande projektansökningsmöte (inför Anslag 2:4 Krisberedskap) och ett hotbildsseminarium genomförts. Mötena har till exempel delat information om pågående eller planerade åtgärder/nya uppgifter och regeringsuppdrag inom området CBRNE, arbetet inför totalförsvarsövningen TFÖ 2020 och EU/internationellt och nordiskt samarbete.

Förvaltning av CBRNE-strategin har under året haft ett nära samarbete med samverkansområdet farliga ämnen – SOFÄ, vilket är viktigt för att bland annat hitta samordningsvinster och för att förankra pågående arbete. Flertalet av de berörda aktörerna är dessutom involverade i båda områdena och flera SOFÄ-representanter ingår i den aktörsgemensamma CBRNE-arbetsgruppen.

3.4.2 B-samordning

Hanteringen av biologiska (B) hot sträcker sig över många politikområden och flera departement och myndigheter, vilket gör samordningen komplicerad. De flesta kriser inom B-området kommer att drabba flera sektorer och myndigheter. Därför måste arbetet med att upprätthålla en effektiv krisberedskap samordnas och myndigheterna samverka och stödja varandra inför och vid en sådan krissituation. Sex nationella myndigheter samverkar kring prioriterade frågor inom B-området och har som ett hjälpmedel för planering och genomförande av den krisberedskap som myndigheterna gemensamt behöver upprätthålla tagit fram en behovsanalysprocess.

3.4.3 EU action plan on CBRN

Under 2019 har EU-KOM som en del av arbetet med åtgärder i EU CBRN Action Plan distribuerat en lista på högriskkemikalier. Listan, sammanställningen av kemikalier är förlagd med sekretess och delas med medlemsstaterna via deltagarna i EU CBRN Advisory Group och i Sverige har listan delats inom SOFÄ där respektive myndighet sprider inom sin organisation efter egen sekretessbedömning.

Möte i EU CBRN Advisory Group genomfördes i november. På mötet diskuterades bland annat åtgärdsplanen som nu varit aktiv i två år och om den ska revideras, eller ersättas med en ny plan. Slutsatsen var att planen är fortfarande aktuell och åtgärderna fortfarande aktuella och medlemsstaterna och KOM fortsätter att arbeta med åtgärdsplanen.

3.4.4 RescEU

I mars 2019 beslutade Europaparlamentet och europeiska unionens råd (beslut (EU) 2019/420) att under unionens civilskyddsmekanism satsa på prioriterade områden för förstärkningsresurser inom Europa. Satsningen benämns som RescEU och de prioriterade områdena är flygande skogsbrandsbekämpning,

katastrofmedicin och CBRN-förstärkningsresurser. Inom varje område har det samlats expertgrupper, så kallade Task Teams för att diskutera frågorna och lägga upp ramar för förstärkningsresurserna. Task Team CBRN har haft möte ett par gånger under 2019 och arbetet fortlöper under 2020. De områden som det arbetas vidare med inom CBRN-spåret är:

Detektion/Övervakning – vid större event, HVE – High Visibility Events

Sanering – storskalig sanering av byggnader mm även personsanering i större skala diskuteras

Stockpiling/Lagerhållning – denna fråga lyfts även inom området Katastrofmedicin i RescEU. Vad gäller CBRN så diskuteras här personlig skyddsutrustning som en möjlig del att lagerhålla.

3.4.5 Östersjöregionen

Ansökan för konceptet TREFF (internationella CBRNE-dagarna) lämnades till DG-ECHO i januari 2019 men har fått avslag. Medel som konsortiet ansökte om skulle finansiera den första TREFF, en pilot konferens med deltagande av länderna i Östersjöregionen. Under 2019 har diskussionerna pågått om nästa steg under ledning av inrikesdepartement i Finland.

3.4.6 Norden

Generaldirektörerna i nordens har noterat en ökad utmaning i regionen kopplat till den komplexa hot- och riskbild som finns inom CBRNE-området. Det rådde enighet kring att en nordisk inventering av tillgängliga förstärkningsresurser inom ett antal förmågeområden kopplat till CBRNE skulle skapa ett tydligt mervärde för länderna. Arbetet kan bedrivas i projektform (ingen ny arbetsgrupp). EU-kopplingar (RescEU) ska beaktas och även säkerhetsskyddsaspekter kring eventuell delning av klassificerad information. Eventuell relevant kunskap/erfarenheter från tidigare arbete inom Hagasamarbetet med koppling till CBRNE ska tas tillvara. Detta arbete genomfördes under 2019.

I Sverige genomfördes en workshop med deltagare från Polismyndigheten, FOI, MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Försvarmakten, FM/SkyddC och Tullverket i juni. Vid workshopen diskuterades fyra olika scenarier som grund för att kartlägga nu-läget och det önskade läget av förstärkningsresurser ur ett nordiskt perspektiv. Samma scenarier användes som grund i arbetet i alla nordiska länder. Resultatet blev prioriterade områden i form av expertkunskap, Reach Back, utbildningar, civil-militär samverkan och hantering av händelser med energigas. Framgent kommer arbetet fortsätta genom att ta fram en definition av vad Reach back är och göra en nulägesanalys av detta. Ta fram förslag på åtgärder, kopplat till utbildning för att underlätta nordiskt gemensamma insatser. Se över frågan kring om nordisk militär resurs kan användas i annat nordiskt land vid civil CBRNE-händelse. Samt att samverka kring utvecklingen av nationella resurser för hanteringen av energigas.

3.5 Sammanställning av projekt inom CBRNE-området finansierade av anslag 2:4

MSB har gjort en sammanställning och utvärdering av projekt inom området CBRNE med syfte att utvärdera och sammanfatta samtliga projekt inom CBRNE/farliga ämnen som har tilldelats anslag 2:4 krisberedskap åren 2014–2019⁴. Anslag 2:4 Krisberedskap fördelas årligen av MSB i enlighet med regeringens regleringsbrev för myndighetens arbete. Varje projekt som tilldelas anslag 2:4 ska ha ”tydligt påvisbara positiva effekter på samhällets krisberedskap och på den samlade förmågan att hantera kriser och deras konsekvenser”.

Rapporten ger en sammanfattning och överblick av de projekt som har genomförts. Dessutom granskas varje enskilt projekt om huruvida det har uppnått uppsatta mål och syften. Rapporten är tänkt att vara ett stöd till de många aktörer i Sverige som arbetar inom CBRNE-området och underlätta samverkan mellan aktörer, samt att ge insikt om vilka områden inom farliga ämnen som har prioriterats. Rapporten ska även ge uppslag till framtida projekt.

Totalt beviljades 104 projekt inom CBRNE anslag 2:4 Krisberedskap mellan år 2014 och 2019. Bland annat har anslaget använts till att förbättra samordning och samverkan (både på regional, nationell och internationell nivå) genom aktiviteter som samordningsövningar och nationella konferenser.

En betydande del av projekten har syftat till att få en bättre bild av möjliga hot och risker. Många projekt har dessutom haft som mål att utveckla och skapa förmåga att hantera hot och risker, bland annat genom att ta fram nya analysverktyg, utbildningar och handböcker.

---

⁴ Anslag 2:4-projekt inom området CBRNE – Sammanställning och utvärdering av projekt inom området CBRNE år 2014-2019, Publ nr MSB1471 – februari 2020, ISBN: 978-91-7383-994-5

4 Information från aktörernas CBRNE-arbete

Sammanställningen i det här kapitlet utgör en delmängd av allt arbete som pågår inom CBRNE-området och bygger på den information som aktörerna har återkopplat i den enkät som MSB skickade i december 2019. Enkäten innehöll frågor kring ny lagstiftning, pågående regeringsuppdrag och/eller projekt, men också hur aktörerna använder sig av CBRNE-strategin och hur olika arbeten kopplar till civilt försvar och totalförsvar. Nedan följer de olika myndigheternas svar på frågorna vi ställde.

4.1 Lagstiftning som är ny eller reviderad

- Kustbevakningslag (2019:32)
- Ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer
- Kompletterande bestämmelser till ny EU-förordning om sprängämnesprekursorer (Ds 2019:17)
- MSBFS 2019:1 föreskrifter och allmänna råd om hantering av explosiva varor
- MSBFS 2019:2 föreskrifter om ändring i föreskrifterna (MSBFS 2016:4) om tillstånd för överföring, import och export av explosiva varor

4.2 Pågående regeringsuppdrag

4.2.1 Folkhälsomyndigheten

Under 2019 har det inte tillkommit några nya uppdrag. Myndigheten har dock sedan tidigare uppdrag som sträckte sig under 2019 och som är relevanta för CBRNE-området.

- Pandemivaccinupphandling (uppdrag att säkra tillgången till influensavaccin)
- Lagerhållning av antibiotika
- Lagerhållning av smittkoppsvaccin

4.2.2 Jordbruksverket

Jordbruksverket ska se över och uppdatera befintliga beredskapsplaner med hänsyn till de resultat och analyser som redovisas i Strålsäkerhetsmyndighetens rapport *Översyn av beredskapszoner vad gäller åtgärder kopplade till livsmedelsproduktion* (SSM 2017:27). I genomförande av uppdraget ska Jordbruksverket samråda med

Livsmedelsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 1 mars 2021.

Jordbruksverket ska i arbetet med civilt försvar särskilt prioritera följande områden:

- Planering för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap avseende försörjning av kritiska förnödenheter, egendom och tjänster.
- Stärka arbetsformer, inkl. utrustning och tekniska system, för samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap.
- Planering för att kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Vidtagna åtgärder och uppnådda resultat ska redovisas som en del av redovisningen enligt regeringens beslut den 10 december 2015 avseende *Planeringsanvisningar för det civila försvaret* (Ju2015/09669/SSK).

4.2.3 Kustbevakningen

EUSBSR – EUs strategi för Östersjöregionen.

4.2.4 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Fö2013/2056/SSK – om att fortsätta arbetet med den nationella arbetsgruppen för sprängämnessäkerhet.

Ju2019/03980/PO – om att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa.

4.2.5 Polismyndigheten

Myndigheten har ett uppdrag att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa (29/11-2019).

I regleringsbrevet 2019 ska även Polismyndigheten redovisa sitt arbete med Europeiska kommissionens handlingsplan för förbättrad beredskap mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen (CBRN). Redovisningen ska även innehålla en beskrivning av det fortsatta arbetet med ökad explosivämnessäkerhet.

4.2.6 Strålsäkerhetsmyndigheten

JU2019/02477/SSK – Myndigheten har ett uppdrag att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret.

4.2.7 Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

Inriktning av CBRN-forskning 2020.

Inriktning av stöd rörande CBRN avseende nedrustnings- och ickespridningsfrågor 2020.

4.2.8 Tullverket

Tullverket har ett uppdrag att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa (inkom 2019).

4.2.9 Länsstyrelser

Länsstyrelsen Västmanland har inför 2020 beslutat att öka kompetensen och förmågan inom CBRNE-området. Detta sker dels genom egen kompetensutveckling och dels genom avtal med Försvarsutbildarna för att säkerställa CBRNE kompetens i egen krisberedskapsorganisation.

4.3 Pågående projekt eller utvecklingsarbeten

4.3.1 Folkhälsomyndigheten

Inom EU:s hälsoprogram deltar Folkhälsomyndigheten i följande aktiviteter kopplade till EUs handlingsplan för CBRN och Europaparlamentets och rådets beslut 1082 om gränsöverskridande hot mot människors hälsa:

- Deltagande i Joint Action SHARP, där Folkhälsomyndigheten leder ett arbetspaket. Projektet syftar till att förbättra hälsosäkerheten i Europa genom implementering av förmåga definierad inom ramen för internationella hälsoreglementet. Folkhälsomyndigheten mottar medfinansieringsmedel via anslag 2:4 Krisberedskap.
- Deltagande i Joint Action Healthy Gateways där Folkhälsomyndigheten är delansvarig för ett arbetspaket. Projektet syftar till att öka förmågan att upptäcka och hantera hälsohot vid gränspassager. Folkhälsomyndigheten mottar medfinansieringsmedel via anslag 2:4 Krisberedskap.
- Förhandling pågår för svenskt deltagande i Joint Action Bictra som syftar till att höja förmågan inom EU att förebygga, upptäcka och hantera avsiktlig antagonistisk användning av biologiska och kemiska ämnen. Folkhälsomyndigheten, FOI och CBRNE-centret planeras delta.

Projekt finansierade av anslag 2:4 Krisberedskap som syftar till en ökad förmåga inom CBRN:

- Sektorsövergripande kurs om hantering av biorisker vid B-händelser. Folkhälsomyndigheten i samverkan med Försvarmakten, Karolinska Institutet, Region Stockholm och Region Östergötland organiserade en kurs för CBRN-operativa organisationer med syfte att öka kunskap i hur biologiska ämnen sprids och hur man skyddar sig mot dem vid en händelse.
- Vidareutveckling av nationell beredskap för vård och transport av högsmittsamma patienter. Folkhälsomyndigheten, tillsammans med Socialstyrelsen, koordinerar ett nätverk av landets infektionskliniker.

Nätverkets fokus är att höja den nationella förmågan till vård av högsmittsam patient inklusive transport av patient.

- Stärka kommunernas beredskap att hantera objektburen smitta avslutades under 2019.
- Pandemiövning. Inom projektet planeras och genomförs tvärsektoriella pandemiövningar i syfte att identifiera brister samt pröva och utveckla förmågor för hantering av en pandemi.

Större forskningsprojekt

- EU projekt CCHF-vaccin. Projektet syftar till att genomföra kliniskt försök med nytt vaccin mot Krim-Kongo blödarfebervirus.
- EU-projekt VHFMoDRad. Projektet syftar till att utveckla patientnära diagnostik mot blödarfebervirus.

4.3.2 Jordbruksverket

Jordbruksverket leder 2:4-projektet *Uppbyggnad av en myndighetsgemensam förmåga att möta hybridhot och gråzonsproblematik i agrara sektorn och livsmedelskedjan*. Syftet med projektet är att utveckla en myndighetsgemensam grupp som är sakkunniga inom hybridhot och gråzonsproblematik i syfte att de ska kunna nyttjas av flera aktörer i samhället för utbildning, rådgivning och expertstöd.

Som underlag för expertgruppen görs en rapport som genom kartläggning, hot- och konsekvensanalyser presenterar en realistisk och väl underbyggd bild av potentiella antagonistiska hot kopplat till den agrara sektorn och livsmedelskedjan för att bland annat ge Jordbruksverkets och dess samverkanspartners verktyg att arbeta förebyggande och förberedande.

Projektet syftar även till att möta behovet av en ökad samverkan. Projektet genomförs i brett samarbete för att skapa en långsiktig strategi, planering och samordning av ett brett nationellt nätverk inom området. Projektets målsättningar är att det vid projektets slut finns:

- en expertgrupp för antagonistiska hot kopplade till den agrara sektorn och livsmedelskedjan som kan nyttjas av myndigheter, näring och andra aktörer i samhället,
- en hög och bibehållen kunskapsnivå om och en bred förståelse för, antagonistiskt betingade hot mot den agrara sektorn och livsmedelskedjan,
- en utvecklad plan för samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter, näring och andra aktörer i samhället,
- förmåga att tidigt identifiera och se tecken på strategisk hot- och riskutveckling vilket medför ett snabbt agerande och möjlighet att vidta förebyggande åtgärder.

4.3.3 Kustbevakningen

Kustbevakningen genomför en analys över förmågan till miljöräddningstjänst i Vänern, Vättern och Mälaren, *Kustbevakningens förmåga till miljöräddning i de stora insjöarna, krisberedskap & miljöräddning*. Kustbevakningen har miljöräddningsansvaret i de stora insjöarna genom lagen om skydd mot olyckor. Insjöarna utgör råvattentäkter för en stor del av Sveriges befolkning och en olycka där olja eller andra skadliga ämne kommer ut i vattnet kan innebära stora konsekvenser för tillgången på färskvatten.

Myndigheten har skickat in en ansökan för 2:4-projektet *Nationell förmåga att skydda råvattentäkter*.

Hybridoljor IMAROS- DG ECHO – Myndigheten deltar i ett projekt som bland annat omfattar att utveckla förmågan att omhänderta utsläpp och öka förståelsen av miljöpåverkan av den nya generationens lågsvavel bränsle/oljor.

4.3.4 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket deltar i myndighetsgemensamma behovsanalyser inom B-området: dels för området *Toxiner* som leds av FOI och dels för området *Experter och Nyckelfunktioner* som leds av SVA.

Livsmedelsverket leder 2:4-projektet *Förstärkning och totalförsvaranpassning av beredskapsdiagnostik för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer vid höjd beredskap och krig* som har beviljats medel för 2019-2021. I projektet deltar även Folkhälsomyndigheten, FOI, SVA, Polismyndigheten samt Försvarmakten genom Försvarsmedicincentrum samt Totalförsvarets skyddscentrum. Projektet bygger på behov som identifierades i förstudie och övningar som genomfördes 2017–2018 (rapporter av detta arbete finns på MSB:s hemsida: MSB1271 – juni 2019. ISBN: 978-91-7383-873-3 och MSB1272 – juni 2019. ISBN: 978-91-7383-874-0).

Det nu pågående projektet arbetar med att bemöta dessa behov. I arbetet ingår bland annat:

- Utveckling av operativ analyskedja när Försvarmakten behöver stöd från civila myndigheter.
- Provtagningsförmåga för B-ämnen vid Försvarmaktens enheter.
- Säkrande av kritisk analysförmåga genom utveckling av robust och störningstålig metodik.
- Utveckling av strategier för reagensförsörjning under störda förhållanden.
- Funktionsövning av säker kommunikation mellan civila och militära aktörer.
- Undersökning av möjlighet till analys vid alternativ laboratorieplats under störda förhållanden. Detta var en förstudie som färdigställdes under 2019 och användes som underlag till en ny 2:4-ansökan som lämnades in av Folkhälsomyndigheten.

Livsmedelsverket leder 2:4-projektet *Nationell expert- och analysstöd för förutsättningslös identifiering av hälsofaror i vatten vid kris och höjd beredskap* som har beviljats medel för 2019–2021. I projektet ingår också SVA, FOI, Polismyndigheten, Umeå universitet, vattenproducenter samt Svenskt vatten. Projektet syftar till att utveckla och etablera en nationell förmåga att analysera olika typer av vatten för B- och C-ämnen förutsättningslöst. Det vill säga, att kunna besvara frågan ”finns det något hälsovådligt i det här vattnet, och i så fall vad?”. Det pågående arbetet rör både metodutveckling och fastställande av roller och ansvar i kommande förvaltning av förmågan.

Livsmedelsverket arbetar även med att etablera en egen förmåga till sekvensering av B-ämnen. Genom att sekvensera smittämnen kan de karaktäriseras och man får därigenom ”fingeravtryck” för dem. Sådana ”fingeravtryck” kan sedan jämföras mellan smittämnen som har isolerats från olika livsmedel, vatten, sjuka patienter eller livsmedelskedjans djur. Sekvensering är ett kraftfullt verktyg när det gäller att smittspåra i livsmedelskedjan och kunna både förstå och förebygga smitta, samt hindra pågående smittspridning till exempel genom återkallande av livsmedel.

Livsmedelsverket är en av de myndigheter som är utpekade av MSB att delta i MSB:s projektet *Utvecklad inriktning för den svenska beredskapen för radiologiska och nukleära olyckor 2019–2020* (MSB Dnr 2017-2044). Projektet ska resultera i ett förslag/en inriktning på det utvecklingsarbete som måste bedrivas för att säkerställa en god beredskap för radiologiska och nukleära olyckor i Sverige.

Livsmedelsverket arbetar också med att uppdatera ett kunskapsunderlag för produktion och hantering av livsmedel vid nedfall av radioaktiva ämnen.

4.3.5 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

MSB har hösten 2019 gett ut en vägledning *Kan era kemikalier användas för terrorattacker*, för att hjälpa verksamheter som hanterar kemikalier och kemiska produkter att bättre skydda sig mot terrorism och annan allvarlig brottslighet.

Vägledningen går att ladda ner från MSB:s webbplats:

<https://www.msb.se/sv/arnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/brottsforebyggande/kemiska-hot/>

Direktlänk till vägledningen: <https://rib.msb.se/filer/pdf/28908.pdf>

4.3.6 Polismyndigheten

Polismyndigheten deltar i ett EU-projekt, finansierat från den inre säkerhetsfonden (ISF).

Projektet *Nationell samverkan vid en CBRN-händelse* avslutades i december 2019.

4.3.7 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen genomför ett utbildningsprojekt för blåljusaktörerna och Försvarsmakten. Utbildningen *Ombändertagande i riskfylld miljö* är en utbildning för

att nationellt öka kunskapen kring kemhändelser för insatspersonal. Detta för att rädda liv och minska lidande med bibehållen säkerhet för insatspersonalen.

Inom ramen för Socialstyrelsens kunskapscentrum, pågår ett projekt om utlarmning, hur SOS Alarm och de tre blåljusaktörerna kommunicerar vid C-händelser, både vid utlarmning inom egen organisation och mellan organisationerna. Vidare tar samma utvecklingsprojekt fram ett utbildningskoncept för personsanering på sjukhus, där syftet är att göra en modell som innebär att sjukhusen inte behöver utveckla egen utbildning.

4.3.8 Strålsäkerhetsmyndigheten

- Strålskyddskonsekvenser av kärnvapenexplosioner.
- Rapport SSM2019-28: *Avståndsberäkningar kring svenska kärnkraftverk - Underlag till hälso- och sjukvården vid planering av beredskapen för kärnkraftsolyckor i Sverige.*
- Projekt för anskaffning av nya detektorer för att stärka myndighetens förmåga att stötta Polismyndigheten (genomförs med stöd från fonden för inre säkerhet).
- Arbete med att utveckla riktlinjer för strålskyddsåtgärder vid radiologiska nödsituationer (händelser i beredskapskategori 4).
- Anskaffning av mobila dosratsinstrument till länsstyrelser i kärnkraftslänen.
- Lansering av nytt mätdatahanteringssystem, RadGIS 2, april 2019.

4.3.9 Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

Resultaten från forskningsprojekten inom anslagen CBRN-forskning och stöd rörande CBRN avseende nedrustnings- och ickespridningsfrågor finns sammanställda i rapporterna *Årsrapport 2019 avseende nedrustning och icke-spridning* och *Årsrapport 2019 för forskningsområdet CBRN*.

FOI har under 2019 varit huvudsökande i tre 2:4 projekt. I projektet *Inventering av svenskt bioskydd: tillämpning för krisberedskap och höjd beredskap 2019* är ett av målen att begränsa risken för att biologiskt material avsiktligt används för att skada samhället. Detta görs genom att öka medvetenheten avseende bioskydd och kontroll över hur biologiskt material förvaras, hanteras och transporteras. Förstudien avser att klarlägga nuvarande status av bioskyddsarbetet och identifiera brister, vilka kommer att lägga grund för framtida projekt och arbete för att stärka svenskt bioskydd.

Projektet *Enhetlig metodik och utbildning i rekognosering, provtagning och fältanalys vid CBRNE-händelser* har syftat till att skapa förutsättningar för en enhetlig svensk förmåga till CBRN-rekognosering, provtagning och fältanalys. I projektet har en enhetlig kvalitetssäkrad utbildnings- och övningsplattform för rekognosering, provtagning och fältanalys vid en CBRN-händelse tagits fram, samt

dokumentation i form av en totalförsvargemensam handbok i provtagning och fältanalys med tillhörande enhetlig utbildning.

EU-projektet CELECTIVE syftar till att öka kunskapen om CBRN-relaterade terrorhändelser för poliser och övriga rättsväsendet inom EU. Baserat på en inventering av befintliga utbildningsinitiativ och en utbildningsbehovsanalys skapas en e-learning-baserad interaktiv plattform som bland annat innehåller anpassningsbara undervisningsmallar och nyutvecklade digitala scenarier. FOI stöttar det Europeiska CBRNE-centret i Umeå som koordinerar projektet. TNO (Nederländerna) och SUJCHBO (Tjeckien) är medsökande.

4.3.10 Tullverket

- EUs handlingsplan för att förbättra beredskapen inför kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära säkerhetsrisker.
- Intern genomlysning av den operativa CBRNE-verksamheten.

4.3.11 Länsstyrelser

Länsstyrelsen Halland arbetar med utbildningen *Samverkan vid CBRNE-händelser*. I planering av utbildningen deltar förutom länsstyrelsen, även Polismyndigheten, Region Halland, räddningstjänsterna och Försvarsmakten.

Länsstyrelsen Jönköping har påbörjat utbildning enligt det förslag om nya beredskapszoner och planeringsområden. Myndigheten har även samverkat med grannlän gällande ovanstående område och för beredskap vid kärnteknisk olycka, samt informerat länets kommuner om förslaget.

Länsstyrelsen Norrbotten har arbetet med samverkan CBRNE i Norrbotten (inom ramen för länsstyrelsens 4-åriga projekt inom 2:4 anslaget).

Länsstyrelsen Uppsala säger att det utvecklingsarbete som pågår i Uppsala län hanteras inom ramen för kärnenergi-beredskapen regionalt och nationellt.

Länsstyrelsen Västernorrland betonar den samverkan som sker inom Nordsam, där de regionala RSFerna i de sex nordligaste länen träffas en gång per år för att utbyta erfarenheter och kunskap.

Länsstyrelsen Västmanland meddelar att länets regionala krishanteringsråd i december 2019 beslutat att fokus under 2020 bland annat är räddningstjänst under höjd beredskap där förmågor kopplat till CBRN-E-hot är en del.

Länsstyrelsen Västra Götaland utbildar inom ramen för ett 2:4 projekt 400–450 personer per år vid länets räddningstjänster, ambulanssjukvård och polisverksamhet i gemensamma utbildningar för samverkan vid händelser med CBRNE. Det är två olika utbildningar: en för ”första anlända person” på plats och den andra för ”första anlända ledningspersonal”. Utvärderingarna från utbildningar är mycket positiva. Det ordnas också nätverksträffar med berörda aktörer 2–3 gånger per år med inriktning på utveckling, erfarenhetsutbyte, nyheter inom CBRNE området.

4.4 Pgående projekt eller arbete kopplat till uppbyggnaden av totalförsvaret

4.4.1 Folkhälsomyndigheten

Inom forum för beredskapsdiagnostik pågår projektet *Förstärkning och totalförsvansanpassning av beredskapsdiagnostik* för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer vid höjd beredskap och krig. Livsmedelsverket leder projektet. Inom projektet utvecklas samarbetet med Försvarsmakten och under 2019 har bland annat en behovsanalys genomförts avseende de civila myndigheternas behov av att kunna utföra kritisk mikrobiologisk diagnostik vid annan plats än de ordinarie laboratorierna.

4.4.2 Jordbruksverket

Ja, se 4.3.2.

4.4.3 Livsmedelsverket

Det pågår en intern utredning av vilken förmåga till analys av B- och C-ämnen som ska finnas ur ett totalförsvarsperspektiv och analys av hur sådan förmåga ska kunna byggas upp och upprätthållas. Utredningen ska leda till en plan för uppbyggnad och upprätthållande.

Det pågår också en uppbyggnad av nationell totalförsvarsförmåga som beskrivs i avsnittet 4.3.4 för 2:4-projektet *Förstärkning och totalförsvansanpassning av beredskapsdiagnostik för att kunna verka under störda förhållanden och i samverkan mellan civila och militära aktörer vid höjd beredskap och krig*.

4.4.4 Kustbevakningen

Det finns en överenskommelse mellan Försvarsmakten och Kustbevakningen avseende utnyttjande av Kustbevakningen inom Försvarsmakten, denna överenskommelse har sin grund i förordningen (1982:314) om utnyttjande av Kustbevakningen inom Försvarsmakten (utnyttjandeförordningen), vari bland annat följande framgår:

Under höjd beredskap eller krig ska personal och material ur Kustbevakningen inom Försvarsmakten användas för övervakning, transporter och andra uppgifter (i överenskommelsen kallat operativt ianspråktagande), se 1§.

Om beredskapen höjs inom Försvarsmakten eller om Försvarsmakten i andra fall ingriper mot utländska statsfartyg enligt IKFN-förordningen (1982:756), ska Kustbevakningen samverka med Försvarsmakten (i överenskommelsen kallad särskild samverkan), se 2§.

4.4.5 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Samverkan med interna och externa aktörer för att skapa en analys som kan inrikta totalförsvaret.

4.4.6 Polismyndigheten

Det pågår en översyn av Polismyndighetens CBRNE-förmåga kopplat till uppbyggnaden av totalförsvaret.

4.4.7 Socialstyrelsen

Projektet som beskrivs i punkt 4.3.7 behandlar även totalförsvaret.

4.4.8 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålskyddskonsekvenser av kärnvapenexplosioner. Allmänt arbete för utveckling av totalförsvaret i enlighet med planeringsförutsättningar.

4.4.9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Alla projekt som finansieras med medel från 2:4 Krisberedskap är relaterade till uppbyggandet av totalförsvaret. Forskningsprojekten syftar till del eller helt till att utveckla kompetens som kommer att gagna totalförsvarets uppbyggnaden.

4.4.10 Länsstyrelser

Länsstyrelsen Jönköping samverkar med andra aktörer vid en ammunitionsröjningsövning arrangerad av SWEDEC (SEE 19). Under 2019 återupptogs även arbetet av en tidigare vilande arbetsgrupp inom länet, AG CBRNE.

Länsstyrelsen Norrbotten säger att arbete pågår kring räddningstjänst under höjd beredskap, ammunitionsröjning och kemiska stridsmedel, kopplat till Totalförsvarets övning 2020.

Länsstyrelsen Uppsala arbetar med följande projekt: RUHB samt räddningstjänst under höjd beredskap, inom ramen för totalförsvaret.

Länsstyrelsen Västmanland har genomfört egen kompetensutveckling kopplat till totalförsvaret, samt samarbetat inom CBRNE-området med Försvarsutbildarna. Myndigheten har också under 2020 fokus på räddningstjänst under höjd beredskap, exempelvis genom för länets aktörer gemensam utbildningsdag, samt under 2019 deltagit med flertalet systemutvärderare vid övning Havsörn.

Länsstyrelsen Västra Götaland genomför en dialog med länets räddningstjänster om arbetet med räddningstjänst under höjd beredskap. Bland om indikering och röjning av oexploderad ammunition (OXA), indikering kemiska ämnen och strålning (CBRN), skydda insatspersonal mot CBRN, sanering (CBRN), skydda befolkning mot kemiska ämnen och strålning (CRN).

4.5 Så här används CBRNE-strategin

En av frågorna som ställdes till aktörerna var på vilket sätt som den aktörsgemensamma CBRNE-strategin används inom den egna organisationen.

4.5.1 Folkhälsomyndigheten

- Myndigheten deltar i icke förordningsreglerade funktioner/forum (exempelvis B-samordningen och Forum för beredskapsdiagnostik) som syftar till att samordna utveckling av förmåga inom CBRNE.
- Inom ramen för arbetet med hälsosäkerhet och internationella hälsoreglementet samlar myndigheten en rad aktörer för spridande av kunskap.
- Myndigheten deltar eller leder behovsanalyser inom B-området för att kartlägga och åtgärda brister i förmåga.
- Myndigheten bygger förmåga baserat på risk och hotanalyser, i hög utsträckning tillsammans med andra nationella och europeiska aktörer.
- Myndigheten bedriver forskning för ökad förmåga inom B och organiserar eller deltar i utbildning av aktörer.

4.5.2 Jordbruksverket

För behovsinventering vid ansökan om projektmedel. Den används även som ett stöd i RSA-arbetet och som en del av totalförsvarsplaneringen.

4.5.3 Kustbevakningen

Vid planering och utveckling inom CBRNE-området.

4.5.4 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket har använt CBRNE-strategin som en del i behovsanalysen inför framtagande av förslag till ansökan om anslag 2:4 Krisberedskap.

4.5.5 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är utsedd förvaltare av CBRNE-strategin. I uppdraget ingår bland annat att driva en aktörsgemensam arbetsgrupp till stöd för förvaltningen (se 3.1.), planera och genomföra aktörsgemensamma CBRNE-möten (se 3.2), ta fram en årlig rapport av genomförda aktiviteter, starta upp arbetet med de prioriterade områdena och följa detta. I ansvaret ligger även att vid behov initiera revideringsarbete när det gäller strategin och dess mål och delmål. En förstudie för ett sådant arbete påbörjades under senare delen av 2019 och arbetet fortsätter 2020. Förstudien kommer även att titta på strategins koppling till civilt försvar och totalförsvaret.

4.5.6 Polismyndigheten

CBRNE-strategin har fungerat som ett stöd vid inriktning av myndighetens prioriteringar inom CBRNE-området.

4.5.6.1 Socialstyrelsen

CBRNE-strategin är ett bra stöd för att få gehör för frågorna inom CBRNE och förståelsen för att myndigheten behöver stödja regionerna inom detta område. Det finns väl beskrivet i flera av MSB:s behovsanalyser.

4.5.7 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strategin används inte som underlag vid exempelvis verksamhetsplanering. Indirekt arbetar Strålsäkerhetsmyndigheten enligt strategin, men huvudsakligen styrs myndighetens arbete utifrån krav från EU och IAEA.

4.5.8 Totalförsvarets forskningsinstitut

Strategin används framför allt i ansökningsarbete och genomförande av projekt med koppling till 2:4-anslaget.

4.5.9 Tullverket

CBRNE-strategin används till verksamhetsplanering och samverkan.

4.5.10 Länsstyrelser

Länsstyrelsen Halland säger att utbildningen *Samverkan vid CBRNE-händelser* understödjer implementeringen av den aktörsgemensamma CBRNE-strategin genom att i utbildningen beröra delmål i målen samverkan och samordning, hot och risker, samt skapa förmåga.

Länsstyrelsen Jönköping meddelar att det finns en grupp inom F-samverkan, dvs. AG CBRNE.

Länsstyrelsen Norrbotten använder samverkansgruppen *Regional samordningsfunktion farliga ämnen* som underlag vid planering av CBRNE aktiviteter i länet.

Länsstyrelsen Stockholm håller på att revidera planen för räddningstjänst och sanering vid en kärnteknisk händelse och strategin ger ett bra stöd för detta arbete. Det ger också en tydlig bild på vad som ska prioriteras och satsa extra på. Strategin används också för att motivera hur viktigt det är med en RSF-grupp för att få god samverkan mellan regionala och kommunala aktörer.

Länsstyrelsen Uppsala arbetar inte med CBRNE-strategin som dokument på det sättet, men genom myndighetens arbete täcks flera av strategins målområden in.

Länsstyrelsen Västernorrland använder CBRNE-strategin som en grund för att ha en RSF, i övrigt inte.

Länsstyrelsen Västmanland säger att forumet krisberedskapssamverkan i länet och U-sam (länets samverkansorganisation för hantering före, under och efter en samhällsstörning) är kopplat till mål 1. Kopplat till mål 2 är både kommunernas och länsstyrelsens RSA-process/processer. Kopplat till Mål 3 är den tidigare existerande arbetsgruppen i U-sam. Här skulle mer arbete kunna göras utifrån den

regional risk- och sårbarhetsanalysen som skulle kunna mynna ut i åtgärd vilket inte görs. Kopplat till Mål 4 planerades under 2019 en larm- och startövning som ska genomföras under 2020, utifrån ett övningsscenario med radioaktivt nedfall. Utöver detta kommer länsstyrelsen tillsammans med samhällsviktiga aktörer genomföra en table-top-övning kring kärnteknisk olycka vid Westinghouse bränslefabrik under 2020. Länets räddningstjänster genomför kontinuerligt övningar kopplat till kemiska olyckor.

Länsstyrelsen Västra Götaland tillhandahåller utbildningar till länets blåljusorganisationer. Detta har medfört att både sårbarheter minskat och kunskap av att nyttja varandras kompetenser och resurser ökat, vilket därigenom stärkt förmågan att hantera en olycka eller en kris inom CBRNE-området.

Plan för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning har reviderats 2019.

4.6 Aktiviteter som aktörerna lyfter fram

4.6.1 Länsstyrelsen Jämtland

Länsstyrelsen i Jämtlands län har en fungerande och aktiv regional samverkansfunktion för farliga ämnen (RSF) i vilken polis, region, kommun, räddningstjänst, Försvarmakten samt ambulansen ingår. Inom denna grupp följer och bevakar länsstyrelsen vad som händer inom CBRNE-området. Främst på regional nivå, men även till viss del nationellt. Jämtlands RSF-grupp har även ett samarbete med motsvarande grupper i de sex nordligaste länen.

4.6.2 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Under 2019 ansvarade MSB för att i den *Nationella risk- och förmågebedömningen* (NRFB) identifiera att den förändrade hotbilden inom CBRNE kräver en utvecklad förmåga. MSB uppmanade i rapporten regeringen att ytterligare prioritera det förmågeutvecklande arbetet inom CBRNE, till exempel främja myndigheternas deltagande i arbetet med EUs åtgärdsplan och den aktörsgemensamma CBRNE-strategin. Genom slutsatsen vill MSB höja takten i arbetet på alla nivåer och säkerställa att skyddet och förmågan anpassas till rådande hotbild.

Sverige har fått igenom ett förslag till ändring av de s.k. övervakningsreglerna i bestämmelserna om farligt gods på väg (ADR) i FN:s arbetsgrupp för transport av farligt gods på väg. Risken för stöld eller angrepp på godset är särskilt stor vid parkering eller uppställning. Därför finns bestämmelser i ADR om hur fordon och vagnar lastade med farligt gods över vissa mängdgränser ska övervakas. Vid vissa typer av laster (t.ex. de flesta transporter av explosiva ämnen och föremål) så krävs det dessutom att lasten alltid övervakas vid ett stopp under en transport. Problemet är att det inte är klargjort vad som egentligen krävs av föraren i detta sammanhang. Tidigare diskussioner i FN:s arbetsgrupp, tillsammans med ett resultat av ett frågeformulär Sverige skickat ut till länderna under 2018, indikerar

att det skulle vara problematiskt att definiera vad som menas med "övervakning" genom att ange specifika åtgärder. Sverige har därför sett att det istället kan vara en lämpligare lösning att införa ett krav som kan anpassas till de unika förutsättningarna för respektive transport. Sverige föreslog därför att texten hänvisar till övervakning i enlighet med skyddsplanen i 1.10.3.2 i de fall bestämmelserna om hög riskpotential är tillämpliga.

Förslaget antogs efter omröstning. Ändringarna kommer att genomföras i ADR 2021.

Under denna länk står mer om bestämmelserna och den skyddsplan (innehåll mm.) som det hänvisas till <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/brottsforebyggande/transportskydd/>

4.6.3 Polismyndigheten

Polismyndigheten har fått återge i sin årsrapport 2019, som är kopplat till myndighetens regleringsbrev, vilka åtgärder som myndigheten har arbetat med utifrån EU:s handlingsplan med förbättrad beredskap mot CBRN-ämnen.

Utifrån den nya strålskyddslagen som kom i juni 2018, har Polismyndigheten inlett ett arbete med att bygga upp en strålskyddsorganisation. Det handlar exempelvis om att ha ett fungerande ledningssystem och att de strålkällor som polisen använder ska fungera säkert och att det finns tillstånd för dem.

Lägesbild inom verksamhetsområdet CBRNE

Polismyndigheten har tillsammans med många andra myndigheter i Sverige återupptagit arbetet med totalförsvarsplanering. I denna planering är verksamhetsområdet CBRNE en viktig del och i inriktningen framgår det att CBRNE-förmågan generellt inom Sverige måste höjas. Med anledning av detta pågår just nu en förmågeanalys, som ska leda till beslutsunderlag om vilken CBRNE-förmåga som Polismyndigheten ska utveckla. Detta underlag är avgörande för att veta hur vi inom myndigheten ska utveckla våra utbildningar, utrustning och styrdokument inom CBRNE-området.

När det gäller utbildning har myndigheten sedan två år tillbaka utvecklat en helt ny CBRNE-sakkunnig utbildning där flera andra aktörer, bland andra Tullverket och ambulanspersonal medverkat i. Polismyndigheten har också skickat deltagare som har gått utbildningar och genomfört övningar som Europeiska kommissionen koordinerar med övriga medlemsländer.

Utveckling av utrustning inom CBRNE-området ska både vara dimensionerande avseende CBRNE-hot, men också vilket ansvar myndigheten har i het zon. En ny skyddsmask är under upphandling samt ny skyddsdräkt. Även här har arbetet utförts i nära samarbete med EU:s framtagande av listor på riskkemikalier. Det pågår även arbete både på EU-nivå och på nordisk nivå med att se över gemensamma resurser för samverkan vid en eventuell CBRNE-

händelse. Det kan t.ex. handla om gemensamma indikeringsutrustningar, reachback-funktioner och saneringsutrustning.

Mycket arbete har också genomförts inom Polismyndigheten när det gäller att se över styrdokument och metodstöd, t.ex. har en ny riktlinje upprättats med hur myndigheten ska arbeta med ”pulverbrev” (farliga försändelser), metodstöd för arbete med CBRNE och metodstöd för hantering av tillvaratagen explosiv vara. Polismyndigheten har också i samverkan med MSB bidragit med arbete och kunskaper när det gäller att ta fram ett gemensamt stöd för alla blåljusmyndigheter som är förts på plats, en s.k. ”åtgärdskalender” vid händelser med farliga ämnen.

4.6.4 Strålsäkerhetsmyndigheten

Rapport SSM2019-28: *Avståndsberäkningar kring svenska kärnkraftverk – Underlag till hälso- och sjukvården vid planering av beredskapen för kärnkraftsolyckor i Sverige.*

4.6.5 Totalförsvarets forskningsinstitut

För trettonde gången arrangerade FOI ett stort internationellt symposium inom CBRN-området i Sverige *The 13th CBRNe Protection Symposium – Science for safety & security*. Till skillnad från tidigare gånger då fokus legat på skydd mot enbart biologiska och kemiska ämnen, så var denna gång fokus även på radiologiska, nukleära och explosiva ämnen.

Symposiet gick av stapeln i Malmö i slutet av september 2019 och lockade ett stort antal deltagare (närmare 700 st.) från 31 olika länder. Det var en stor bredd bland deltagarna, allt från personer från svenska myndigheter och högt ansedda internationella forskare till företagsrepresentanter vid symposiets företagsutställning. Denna bredd av deltagare gav ett utmärkt tillfälle för samverkan mellan forskning och krisberedskapsaktörer. Symposiet fick väldigt positiv respons både från delegater och från utställare efter genomförandet, samt många bra idéer till hur kommande symposium kan vidareutvecklas för att fortsätta vara attraktivt.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap